

22 oktober 1861

Koning Willem III legt eerste steen spoorbrug

Zaterdag 22 oktober 2011 was het honderdvijftig jaar geleden dat koning Willem III de eerste steen legde voor de spoorbrug over de IJssel bij Zutphen. Blijkens de inscriptie op deze steen wijdde de koning met deze plechtigheid de aanleg der Staatsspoorwegen door zijn rijk in. De 22ste oktober 1861 was voor Zutphen een hoogtijdag. De *Zutphensche Courant*, die toen als weekblad verscheen, kwam op deze dag met een buitengewone uitgave over de festiviteiten. Hieruit de volgende bloemlezing.

‘Begunstigd door het schoonste weder, brak heden de dag aan, die voor Zutphen van zo groote beteekenis zou zijn. De stad is in feestelijk gewaad gedoscht, overal wapperen vlaggen, die met de wimpel-masten met groen versierd, aan het geheel een vroolijk aanzien geven, terwijl de aangebragte toestellen voor illuminatie, een schoone avondwandeling beloven.’

Koning Willem III werd aan de grens der gemeente opgewacht door het dagelijks bestuur van de stad, de leden van de raad, de stedelijke schutterij en een deel van het garnizoen, waarbij zich tal van belangstellenden gevoegd hadden. Toen de stoet in het zicht kwam, begaven de minister van Binnenlandse Zaken en de leden van de Spoorweg-Commissie zich naar de IJsselbrug om de koning naar de tribune te begeleiden.

‘Looden bus’

‘Na het vernemen van ‘s-Konings bevelen, geleidde Z. Ex. Z.M. onder het spelen der muziek naar den pijler. De minister nodigde den president der Spoorweg-Commissie uit, het procesverbaal te lezen; terwijl dit geschiedde bragt de aannemer een lessenaar en nadat de ingenieur Kalff pen en inkt aan Z.M. had overhandigd, werd het door H.D.* ondertekend. De president deed het in een looden bus, waarbij de Koning munten voegde door den

ingenieur Fijnje aangeboden. Door den aannemer en een opzichter werd de bus digt gemaakt en aan den president overhandigd, die haar Z.M. aanbood.

Terwijl de Koning de bus in den steen legde, bood freule Van Limburg Stirum [echtgenote van de burgemeester, red.], aan de regterzijde van Z.M. staande, H.D. den troffel aan, te gelykertijd naderde ingenieur Waldorp met den kalkbak aan de andere zijde. Daarop liet men den steen – de steen vervaardigd door den heer H.G. Knoop te Arnhem, draagt in vergulde letters het volgende opschrift:

Koning Willem de derde / heeft / van deze brug den eersten steen gelegd / en daarmede / den aanleg der Staats-Spoorwegen / door zijn rijk / INGEWIJD, / XXII October MDCCCXII

zakken, na het omgleedsel te hebben weggenomen, en toen nu Z.M. door den ingenieur Reuvers den hamer was aangeboden, traden allen nader en vormden op eerbiedigen afstand een kring om den Koning.’

Luid gejubel

‘Zodra het werk verrigt was, viel de muziek met het volkslied in en werd het geschut gelost, terwijl de onafzienbare menschenmassa in luid gejubel uitbarstte. Z.M. wendde zich nu in korte bewoordingen tot de minister en de Spoorweg-Commissie en drukte den wensch

* H.D. staat volgens *Van Dale (Groot Woordenboek)* voor: *Hoogstdezelve, Hoogstdeszelfs* (term die vroeger werd gebruikt om te verwijzen naar adellijke personen). De andere afkortingen zullen wel duidelijk zijn: Z.M. staat voor *Zijne Majesteit* (de koning) en Z. Ex. voor *Zijne Excellentie* (de minister).

De tekst onder de litho luidt: Het leggen van den eersten steen door Z.M. den koning aan de spoorwegbrug te Zutphen op den 22. oktober 1861. Waarmede het groote werk der Staats-Spoorwegen in Nederland is ingewijd. Opgedragen aan zijne excellentie jhr mr F.H. Baron van Hall, minister van staat, grootkruis van verschillende orden enz. (collectie Stedelijk Museum Zutphen)

uit, dat het ondernomen werk wel mogt gelukken en tot zegen van het vaderland verstreken. De minister en de leden der Commissie geleidden Z.M. naar de tribune terug, waar de Koning zich minzaam met velen onderhield en door de jongens van Mettray met een toepasselijk lied werd begroet. De stoet ging vervolgens te voet naar de stad om het déjeuner te gebruiken. Via Groenmarkt, Korte Hofstraat en Turfmarkt trok men naar de Grote Sociëteit, waar in de bovenlokalen het déjeuner was aangezicht. Overal stond het zwart van menschen, die de koning geestdriftig begroetten.'

Blijkens het verslag was de Grote Sociëteit prachtig versierd. De burgemeester, O.L. graaf van Limburg Stirum, hield een toespraak tot de koning, die als volgt antwoordde: 'Het verheugt mij den eersten steen te hebben mogen leggen van het groote werk, dat voor Nederland van zooveel belang zal zijn. Het verheugt mij dubbel, dat ik, die reeds als kroonprins en beschermheer der Koninglijke Academie te Delft, een warm voorstander was van het spoorwegnet, dat thans door de wet zal

ten uitvoer gebracht worden, het voorregt geniet, dien steen te hebben gelegd.' De koning besloot met de burgemeester zijn tevredenheid te betuigen over de ontvangst in Zutphen, en droeg hem op uit zijn naam 'der burgerij van Zijne toegenegenheid de verzekering te geven.'

Eisen des tijds

Des middags om twee uur verliet de koning de stad onder het gejuich der Zutphenaren, die in groten getale langs de straten stonden geschaard. 'Alzoo is de eerste steen gelegd van het groote werk, dat het Noorden met het Zuiden en Westen zal verbinden en waarnaar gedurende zoovele jaren reikhalzend is uitgezien. Nederland zal aan de eisen des tijds kunnen voldoen en niet meer behoeven achter te staan bij andere natiën van Europa', aldus het krantenverslag. 's Avonds waren de Zutphenaren lang op straat om de illuminaties te bewonderen. De eerste steen werd geplaatst in de eerste landpijler aan de linkeroever van de rivier. Het zou tot 28 januari 1865 duren voordat de eerste trein over de brug reed.